

RAPPORT

Naturvärdesinventering- Väg E 10:

Morjärv- V Svartbyn

– Inventering och bedömning av naturvärden på sträckan
Morjärv- V Svartbyn, väg E10.

Kalix och Övertorneå kommun, Norrbotten län

2015-12-16

Bilaga 8d

Trafikverket

Postadress: box 809, 971 25 Luleå

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: **Naturvärdesinventering- Väg E10: Morjärv- V Svartbyn**

– Inventering och bedömning av naturvärden på sträckan Morjärv- V Svartbyn,
väg E10. Kalix och Överkalix kommun, Norrbottens län.

Dokumentdatum: 2015-12-16

Utgivare: Trafikverket

Utförare: Licab AB, Storgatan 11, 972 38 Luleå
0920-184 48, 070-550 00 57.

Uppdragsansvarig: Håkan Tyrén

Inventering, rapportskrivning och foto: Håkan Tyrén

Granskning: Charlotta Olofsson, Licab

Kartor: © Lantmäteriet, geodatasamverkan.

Omslagsfoto: Väg E 10 vid Lillberget.

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	5
Uppdraget, förutsättningar och tidpunkt	5
METODIK, ARBETSSÄTT OCH KUNSKAPSUNDERLAG	6
Förstudie, utredning	6
Inventering, fältbesök	6
Bedömning av naturvärde	7
BESKRIVNING AV INVENTERINGSOMRÅDET	9
Landskap, topografi och berggrund	9
Biototyp-Skog	9
Biototyp-Myr	10
Biototyp-Odlad mark	10
Biototyp-Sjöar och vattendrag	11
BEFINTLIGA OMRÅDESSKYDD, NATURVÄRDEN ETC.	12
Naturreservat, Natura 2000-områden och biotopskyddsområden	12
Nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och sumpskogar	12
Våtmarksobjekt (VMI-objekt) och myrskydd	12
Artrik väggkant	12
Artportalen	13
IDENTIFIERADE NATURVÄRDESOBJEKT	17
Morjärv nr 1- Strandbiotop vid vattendrag/Videkärr/mad (3,1 ha)	20
Morjärv nr 2- Lövskog med sälg (0,8 ha)	22
Morjärv nr 3- Strandnära blandskog (3,33 ha)	24
Morjärv nr 4- Gransumpskog/ blandsumpskog (0,6 ha)	26
Morjärv nr 5- Äldre barrskog i hållmark/blocks lutning (3,5 ha)	28
Morjärv nr 6- Bäckmiljö med äldre granskog (0,3 ha)	30
Morjärv nr 7- Bäckmiljö med gransumpskog (1,3 ha)	32
Morjärv nr 8- Bäckmiljö med omgivande granskog/sumpskog (1,5 ha)	34
Morjärv nr 9- Bäckmiljö med barrskog (1,0 ha)	36
FRIDLYSTA OCH RÖDLISTADE ARTER	38
KÄLLOR OCH REFERENSER	40
Kunskapsunderlag	40

Sammanfattning

På uppdrag av Trafikverket har Licab AB genomfört en naturvärdesinventering längs väg E10 på sträckan Morjärv- V Svartbyn. Rapporten ligger till grund för Trafikverkets fortsatta arbete med att utreda och planera vägförbättringsåtgärder vägs väg E 10 för att öka trafiksäkerheten.

Det avgränsade inventeringsområdet utgörs av en korridor längs den befintliga väg E10 på båda sidor av vägen med start från Morjärv och avslut vid V Svartbyn. Den totala vägsträckan som berörs är ca 23 km.

Inventeringen är genomförd enligt den svenska standard som är framtagen för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) vad gäller genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning (SIS-SS 199000:2014). Inventeringen är gjord på fältnivå med detaljeringsgraden ”medel” med en artfördjupning avseende rödlistade och fridlysta kärlväxter.

Under inventeringen har nio naturvärdesobjekt identifierats inom följande naturtyper och naturvärdesklasser där klass 1 är högsta naturvärde, klass 2 är högt naturvärde och klass 3 är påtagligt naturvärde:

Morjärv nr 1	Klass 3	Strandbiotop vid vattendrag med videkärr/mad.
Morjärv nr 2	Klass 3	Lövskog med sälg.
Morjärv nr 3	Klass 3	Strandnära blandskog.
Morjärv nr 4	Klass 3	Gransumpskog/ blandsumpskog.
Morjärv nr 5	Klass 2	Äldre barrskog i hållmark/blocksluttning.
Morjärv nr 6	Klass 1	Bäckmiljö med äldre granskog.
Morjärv nr 7	Klass 2	Bäckmiljö med gransumpskog.
Morjärv nr 8	Klass 2	Bäckmiljö med omgivande granskog/sumpskog.
Morjärv nr 9	Klass 3	Bäckmiljö med barrskog.

Totalt har sex arter som är fridlysta med stöd av Artskyddsförordningens 4-9 § dokumenterats. Dessa är revlumner, plattlumner, lappranunkel, korallrot, Jungfru Marie nycklar samt nattviol. Lumnerarterna växer allmänt i hela inventeringsområdet, inte bara i de utpekade naturvärdesobjekten. Lappranunkel noterades i ett naturvärdesobjekten tillsammans med korallrot. Korallrot noterades även på en plats inom inventeringsområdet men utanför naturvärdesobjekten. På den vägsträcka som är utpekad som ”Artrik vägkant” vid Lillberget finns ett stort bestånd av orkidéer. Totalt noterades 1375 blomställningar av Jungfru Marie nycklar och 10 exemplar av nattviol. Dessa växer i den västra dikeskanten längs en sträckan på ca 900 meter.

Fyra rödlistade arter noterades också under inventeringen. Dessa var garnlav, granticka, ullticka och gammelgransskål. Framför allt ullticka och gammelgransskål är goda indikatorarter för höga naturvärden i opåverkade eller måttligt påverkade gamla granskogar.

Inledning

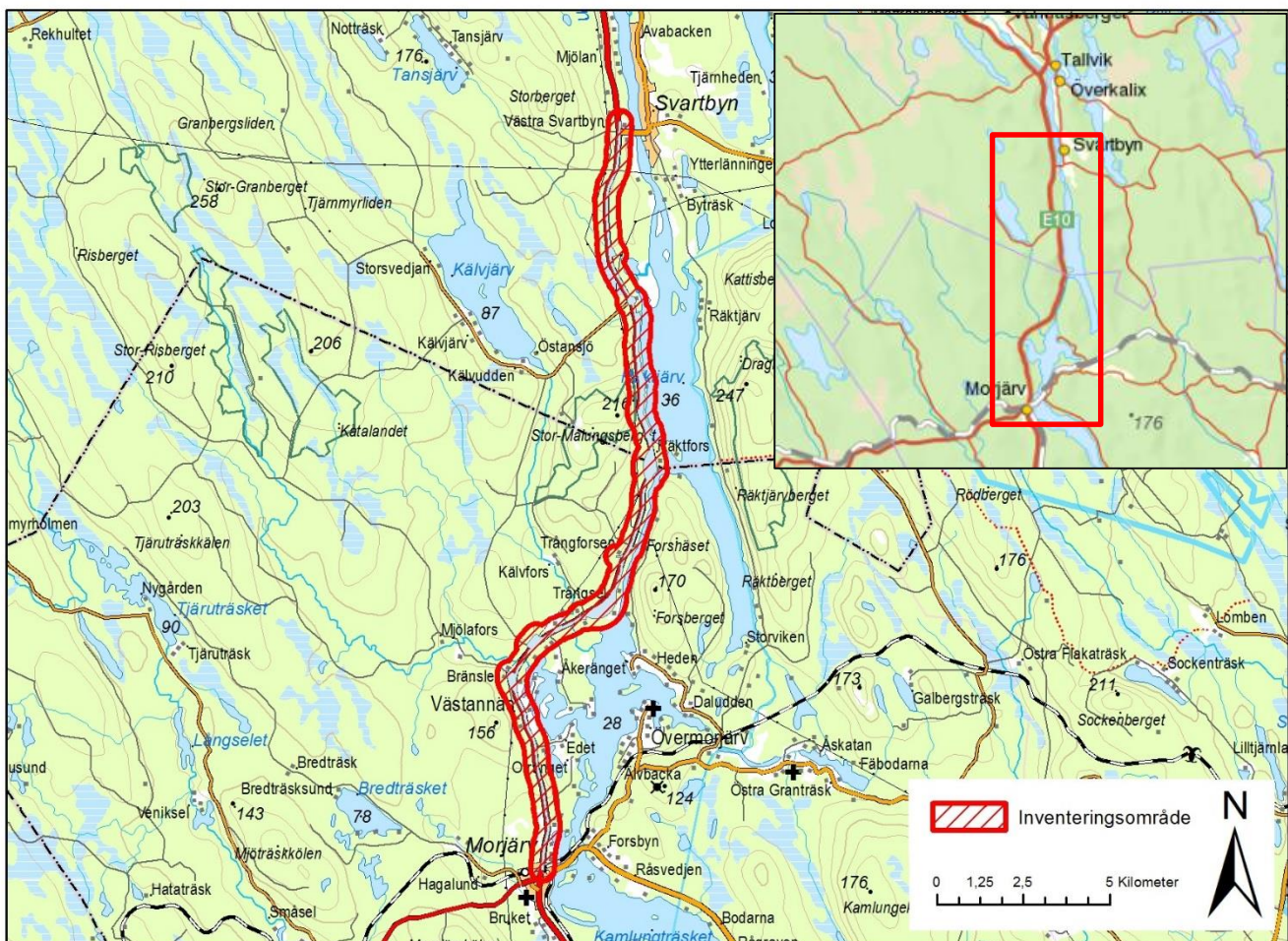
Uppdraget, förutsättningar och tidpunkt

Trafikverket planerar att genomföra åtgärder längs väg E 10 för att förbättra trafiksäkerheten och minimera risker för olyckor och störningar i trafiken.

Syftet med denna naturvärdesinventering är att identifiera värdefulla naturmiljöer för den biologiska mångfalden utmed befintlig väg E10. Den totala längden på inventeringsområdet är ca 23 km. Inventeringen ska ligga till grund för det fortsatta utredningsarbetet och för beskrivning av miljökonsekvenser.

På uppdrag av Trafikverket har Licab AB utfört naturvärdesinventering (NVI) och bedömning av naturvärden i det avgränsade inventeringsområdet som framgår av kartan i figur 1. Inventeringen har genomförts enligt den standard som beskrivs under ”Metod arbetssätt och kunskapsunderlag” med en detaljnivå som motsvarar NVI på fältnivå-medel, med tillägget fördjupad artinventering av rödlistade och fridlysta kärlväxter i naturvärdesobjekten.

Inventeringen har utförts av Håkan Tyrén, Licab vid fyra olika tillfällen under perioden 3 juni- 6 juli 2015.

Figur 1. Översiktsskarta över inventeringens avgränsningsområde.

Metodik, arbetssätt och kunskapsunderlag

Inventeringen och bedömningarna som redovisas i denna rapport har genomförts enligt den SIS-standard som finns för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (SIS-SS199000:14).

Kortfattat går metodiken ut på att man under inventeringen identifierar geografiska områden, s.k. naturvärdesobjekt, som har en positiv betydelse för den biologiska mångfalden. Naturvärdesobjektets betydelse bedöms sedan utifrån det samlade ekologiska värdet och klassificeras i olika naturvärdesklasser.

Naturvärdesinventeringen kan göras med olika ambitions- och detaljnivå, vilket innebär att metodik och noggrannhet anpassas efter vilket syfte inventeringen har.

Den generella arbetsgången under en naturvärdesinventering kan delas in i tre faser:

Förstudie, utredning

Under utredningsfasen sammanställs och granskas befintligt kunskapsunderlag för inventeringsområdet. Kunskapskällor som nyttjats är uppgifter från Naturvårdsverket/Länsstyrelsen angående skyddad natur och områden som är utpekade som riksintressen. Skogsstyrelsens och skogsbolagens inventeringar av nyckelbiotoper, naturvårdsobjekt samt sumpskogar har gett viktig information kring potentiella skogliga naturvärdesobjekt. SLU:s skogliga data (kNN) ger en kompletterande bild bland annat över skogens åldersstruktur. SGU:s berggrunds- och jordartskartor ger också övergripande information kring vilka förutsättningar som finns för t.ex. kalkgynnade växter. Länsstyrelsens våtmarksinventering (VMI) har nyttjats som kunskapsunderlag vad gäller myrområden och våtmarker. Trafikverkets inventering av artrik välgång har granskats för att identifiera eventuella naturvärden och fridlysta arter som är knutna till vägens absoluta närhet. En annan viktig informationskälla för inhämtande av uppgifter kring rödlistade och fridlysta arter har varit Artportalen där ett utsök skett som omfattar avgränsningsområdet samt en buffertzona på ca 500 meter på vardera sida om vägen. Den samlade informationen har tillsammans med studier av kartor och flygbilder legat till grund för fältinventeringen och vilka potentiella objekt som ska besökas. Identifiering av områden med uppenbart låga naturvärden (t.ex. föryngringsytor och hyggen) har under denna arbetsfas kunnat uteslutas. Referenser till de kunskapskällor som använts finns även redovisade under rubriken ”Källor och referenser”.

Inventering, fältbesök

Under fältinventeringen har potentiella objekt som identifierades under förstudiefasen besökts. Eftersök av både naturvårdsarter och specifika biotopkaraktärer har skett samtidigt som objekten avgränsats i detalj. Dokumentation av arter, täthet och förekomst samt notering av biotopstrukturer sker också i fält. Även områden som under förstudien inte utpekats som objekt har granskats under fältinventeringen.

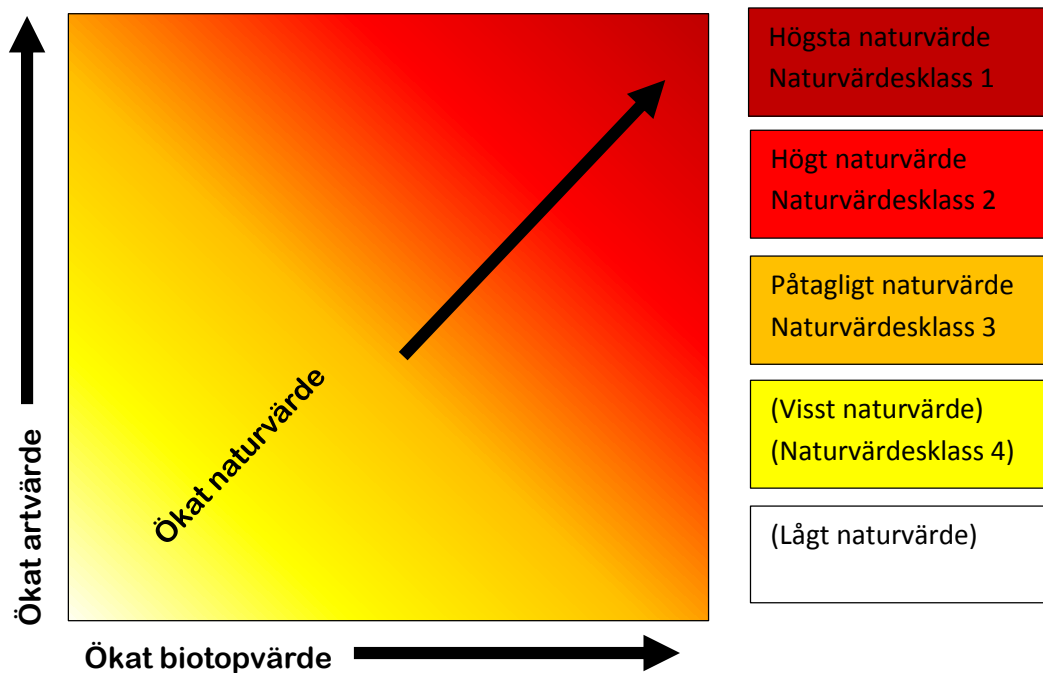
Bedömning av naturvärde

Naturvärdesbedömningen görs utifrån två bedömningsgrunder:

ARTFÖREKOMST- Omfattar förekomst av naturvårdsarter och allmän artrikedom, vilket indikerar att ett område har ett naturvärde med betydelse för biologisk mångfald. Naturvårdsarter är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter och signalarter som indikerar högt naturvärde.

BIOTOP- Omfattar den biotopkvalitet som objektet uppvisar i form av bl.a. naturlighet (frånvaro av negativ störning), strukturer och element (trädålder och andel död ved, lodytor etc.), kontinuitet, abiotiska förutsättningar och objektets läge, storlek och form. Även biotopens sällsynthet och hot påverkar bedömningen.

Utifrån det samlade värdet av artförekomst och biotopkvalitet gör sedan en klassning av naturvärdesobjekten utifrån en given bedömningsskala (figur 2).

Figur 2. Bilden visar schematiskt hur det samlade art- och biotopvärdet styr bedömningsgrunden och vilken naturvärdesklass objektet klassificeras till.

En mer omfattande beskrivning av tillvägagångssätt, bedömningsgrunder och instruktioner finns i dokumenten SIS-SS 19000 *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)- genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*, samt det komplement som finns till denna (SIS-TR 199001).

Termer och definitioner:

Fridlyst art: En art som omfattas av 4-9 § Artskyddsförordningen och därmed finns angivna i bilaga 1 eller 2 i samma förordning.

Rödlistad art: En art som i Sverige inte bedöms ha en långsiktigt livskraftig population och är listad i den s.k. röda listan i någon av kategorierna:

- RE - utrotad
- CR- Akut hotad
- EN- Starkt hotad
- VU- Sårbar
- NT- Missgynnad

Signalart: Art som indikerar naturvärde men som inte är fridlyst eller rödlistad.

Naturvårdsart: är ett samlingsbegrepp för fridlysta- och rödlistade arter samt signalarter vilka indikerar att ett område har ett naturvärde med betydelse för den biologiska mångfalden.

Förkortningar/index som används för naturvårdsarter:

Garnlav^{NT} Arten är rödlistad i kategorin (NT).

Järpe^{ART-B} Arten är upptagen i Artskyddsförordningen (ART), i bilaga 1 under kategori (B).

Brudsporre^{ART-FR} Arten är upptagen i Artskyddsförordningen (ART), som fridlyst i bilaga 2 (FR).

Beskrivning av inventeringsområdet

Landskap, topografi och berggrund

Den aktuella vägsträckan ligger i nord-sydlig riktning och följer Kalixälven på dess västra sida. Området utgör en nordlig utlöpare av den naturgeografiska regionen som benämns 29b, Norra Bottenvikens kustslätt och ligger under högsta kustlinjen.

Kalixälven ligger här på en nivå kring 30 meter över havet. Det omgivande landskapet kännetecknas dels av ett älvs- och skogslandskap med karaktäristiska berg som sticker upp i landskapet. De högsta bergskullarna ligger kring Råktjärv och Råktforsen där Stor-Malungsberget (216 m.ö.h.) och Råktjärvberget (247 m.ö.h.) reser sig och skapar ett mer kuperat skogslandskap.

Jordarten består av huvudsakligen av morän som på de flesta håll är kullig. I de lägre partierna, där terrängen blir mindre kuperad finns finare älvsediment av sand, lera och silt. Det är också i dessa områden med finsediment där odlingsmarken finns, framför allt vid Västannäs och Morjärv.

Biototyp-Skog

Huvuddelen av inventeringsområdet utgörs av barrskog (ca 80 %). Barrskogen i sin tur består till största del av barrskog av frisk ristyp. Fältskiktet är artfattigt och domineras av bärris såsom lingon, blåbär och kråkbär. Bottenskiktet utgörs huvudsakligen av väggmossa, husmossa och norrlandslav.

Barrskogen är till stora delar påverkat av ett aktivt skogsbruk. Den skogliga kontinuiteten är bruten och mängden död ved, både stående och liggande är generellt sett mycket låg. Den äldre skog som finns kvar längs väg E 10 och i dess närhet är huvudsakligen knuten till redan biotopskyddade områden. Mindre stråk med äldre skog finns också kopplade till terrängavsnitt med branta lutningar. Det finns ett antal mindre delområden med barrskog av fuktig- våt ristyp (sumpskogar). Samtliga sumpskogsområden som berör inventeringsområdet har granskats under inventeringen, men påfallande många är av mer trivial karaktär och utan påtagligt naturvärde.

Av de nio naturvärdesobjekt som är identifierade under inventeringen är sju kopplade till skogliga naturvärden.

Figur 3. Det största skogliga naturvärdena på sträckan Morjärv- V Svartbyn ligger i bäckmiljöer med omgivande skog som har lämnats förhållandevis opåverkade. Objekten är generellt små.

Biotoyp-Myr

Andelen myr i inventeringsområdet är ytterst liten. Av totalt 290 ha avgränsad inventeringsyta utgörs 7 ha (ca 2 %) av våtmarker. Framför allt beror den lilla andelen myrmark på att vägen sträcker sig längs kanten av Kalixälven med en naturlig terränglutning. I de mer låglänta områdena har marken dikats ur för att skapa odlingsmark. En våtmarkstyp som finns representerad i området och har påtagliga naturvärden är de videkärr som ligger i området kring Västannäs (figur 4). Området utgörs av en utvidgad vik/sel av Kalixälven med grunda vattenområden där videkärren ligger vid strandzonen i övergången mot fast mark. Dessa våtmarksområden påverkas kraftigt av vattenståndsförändringarna i älven och översvämmas regelbundet. Området är intressant inte minst för fågellivet, både änder, vadare och tättingar attraheras av biotypen.

Ett stort och intressant våtmarksområde/strandäng med höga naturvärden som gränsar till inventeringsområdet är Råktjärvsdeltat vid Hästängesholmen, Råktjärv. Området har högsta värdeklass (klass 1) i Länsstyrelsens våtmarksinventering (VMI).

Figur 4. I området kring Västannäs breder Kalixälven ut sig och skapar en mosaikartad biotop med våtmarker, videkärr och mader.

Biotoyp-Odlad mark

Längs Kalixälven finns en del större områden med uppodlad mark, framför allt kring Överkalix och Svartbyn, norr om inventeringsområdet. Huvudsakligen är kulturmarken lokaliserad i anslutning till sel, grunda vikar och deltaområde där förutsättningarna för uppodling varit goda. Inom inventeringsområdet är det framför allt kring byarna Morjärv och Västannäs som den mesta odlingsmarken är lokaliserad. Kulturmark/odlad mark tar upp ca 13 % av den totala inventeringsytan.

Biotoyp-Sjöar och vattendrag

Förutom Kalixälven som går som en viktig livsnerv genom landskapet parallellt med väg E 10 finns två större bäckar, *Kälvån* och *Grundträskån* som korsar vägen, liksom ytterligare 12 mindre bäckar. De mindre bäckarna har granskats ingående i en fristående inventering vad gäller förekomst av flodpärlmussla och förutsättningar för laxartad fisk. Bäckarna som vattendrag bedöms ha ordinära naturvärden, däremot har de en annan viktig funktion eftersom de skapar en miljö med hög och stabil luftfuktighet vilket medför att flera av de utpekade naturvärdesobjekten är kopplade till den omgivande bäckmiljön (lägesbundna naturvärden).

Befintliga områdesskydd, naturvärden etc.

Längs den avgränsade inventeringskorridoren finns ett antal områden med någon typ av naturskydd eller utpekade objekt med tidigare kända naturvärden (se figur 5 och 6).

Naturresevat, Natura 2000-områden och biotopskyddsområden

Det finns inget naturresevat som berörs av inventeringsområdet. Däremot ligger *Malungsberget naturresevat* i nära anslutning till väg E 10. Samtliga vattendrag som vägen korsar är biflöden till **Natura 2000-objektet Torne-och Kalix älv**. Ytterligare ett objekt med lagligt skydd (7 kap. 11 §, miljöbalken) utgörs av ett **biotopskyddsområde** som ligger ca 5 km söder om V Svartbyn och omfattar en bäckmiljö med höga naturvärden. Detta objekt kan komma att beröras vid en breddning av väg E 10, beroende på vägen utformning.

Nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och sumpskogar

Skogsstyrelsen har identifierat en nyckelbiotop som ligger inom inventeringsområdet. Den sammanfaller delvis med det biotopskyddsområde som beskrevs tidigare. Nyckelbiotopen har en något snävare avgränsning än biotopskyddsområdet och beskrivs som en naturlig skogsbäck med riklig förekomst av grova träd och lågor. Objektet ligger ca 5 km söder om V Svartbyn, vid Hästängesholmen. Skogsstyrelsen har även identifierat två naturvärden som ligger längs den inventerade sträckan. Båda objekten utgörs av bäckmiljöer. Det ena objektet tangerar inventeringsområdet ca 400 meter söder om V Svartbyn, det andra ligger precis norr om Lillberget, ca 5,5 km söder om V Svartbyn. Sumpskogar har inget formellt skydd eller generellt naturvärde, men i många fall erbjuder sumpskogarna goda förutsättningar för rödlistade arter i form av hög och stabil luftfuktighet. Samtliga sumpskogsobjekt som tidigare identifierats av Skogsstyrelsen har därför granskats i fält under naturvärdesinventeringen.

Våtmarksobjekt (VMI-objekt) och myrskydd

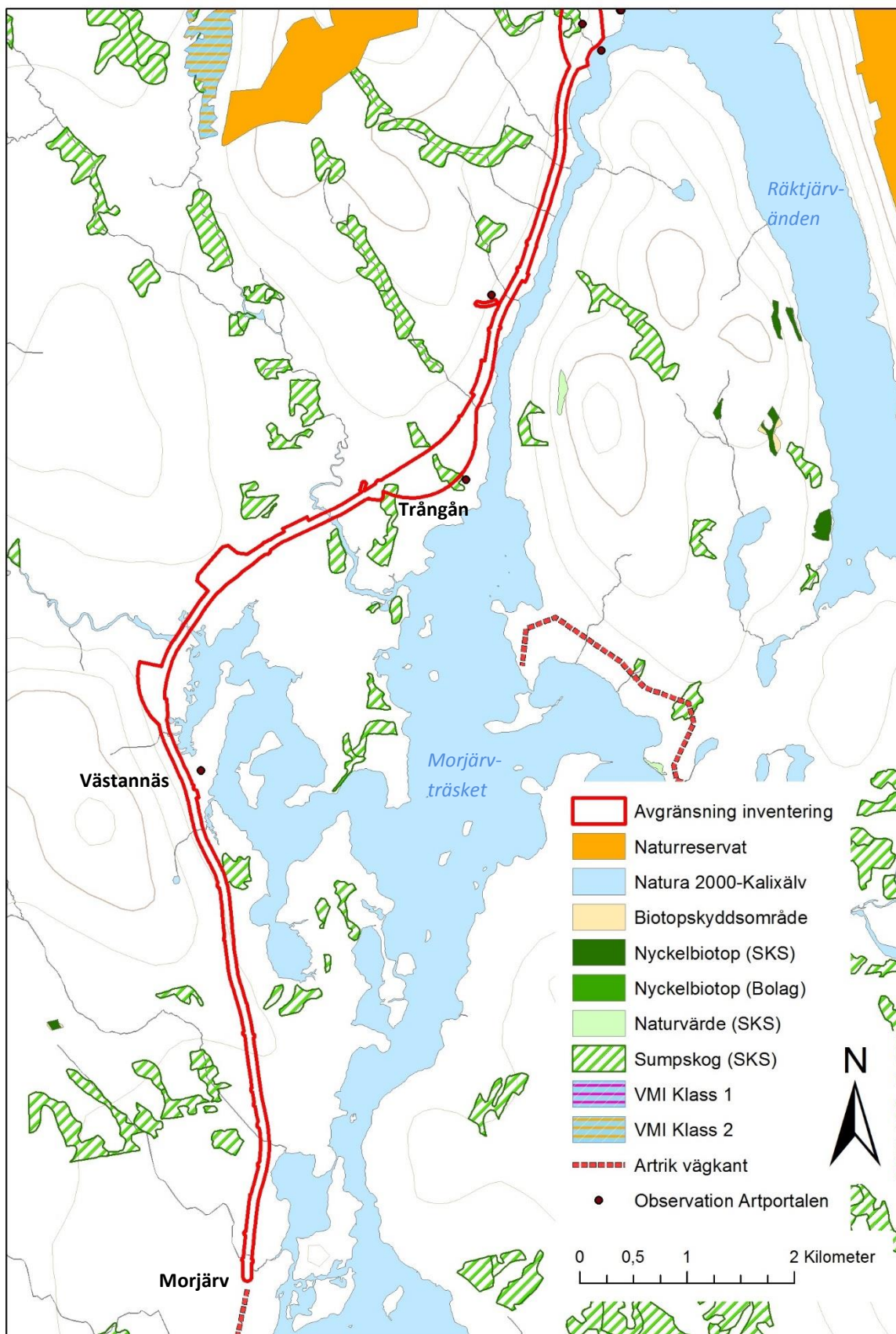
I Länsstyrelsens våtmarksinventering (VMI) finns ett våtmarksobjekt upptaget, Råktjärvsdeltat, som gränsar mot inventeringsområdet. Råktjärvsdeltat har högsta naturvärde (klass 1) i våtmarksinventeringen. De höga naturvärdena ligger i deltaområdets dynamik och de olika myrtyper som förekommer i ett aktivt inlandsdelta. De frodiga och produktiva stränderna innehåller lämpliga biotoper för ett flertal fågelarter. Deltaområdet i sig berörs inte av väg E 10, men avgränsningen av våtmarksobjektet och naturvärdesinventeringens avgränsning överlappar varandra på två punkter. Dessa små överlappsområden har granskats i fält och de aktuella punkterna har ordinära naturvärden och bedöms inte påverka våtmarksobjektets samlade naturvärde. Inga myrskyddsobjekt finns inom inventeringsområdet.

Artrik vägkant

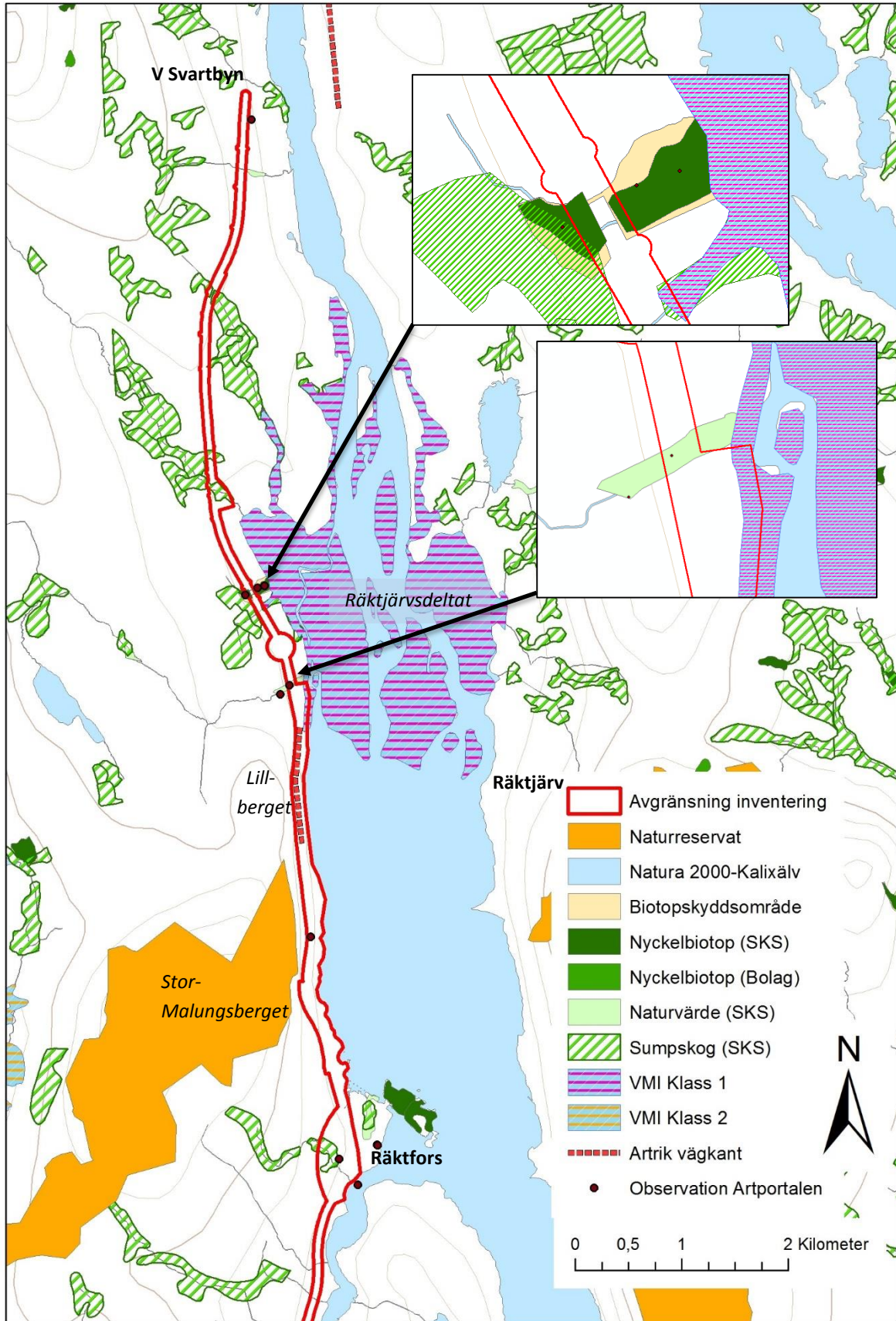
Objekt som är utpekade som "artrik vägkant" kan hysa en intressant flora som bidrar till biologisk mångfald. I den inventerade korridoren finns en delsträcka på ca 1 km som går på östra sidan om Lillberget som är utpekad som artrik vägkant. Under naturvärdesinventeringen genomgicks hela sträckan vilket resulterade i att ca 1375 blomställningar av Jungfru Marie nycklar noterades samt 10 blomställningar av nattviol. Båda arterna tillhör orkidésläktet och är därmed fridlysta.

Artportalen

En sökning i databasen Artportalen på samtliga rödlistade arter som är observerade under perioden 1990-2015 och inom ca 500 meter från vägen på den aktuella sträckan resulterade i 31 träffar. Av dessa observationer utgörs 22 av fågelarter, 8 av svampar och en art av kärlväxter. Kärlväxter och svampar har ofta god precision på platsangivelserna i Artportalen medan fågelobservationerna kan vara av mer osäker karaktär med låga eller inga häckningskriterier fastställda. Av samtliga observationer är det bara 3 observationer som ligger inom det avgränsade inventeringsområdet. De arter som noterats innanför avgränsningen är goliatmusseron^{VU}, ullticka^{NT} och havsörn^{NT}.

Figur 5. Kartan visar nuvarande områdesskydd och naturvårdsområden i förhållande till inventeringens avgränsning (södra delen).

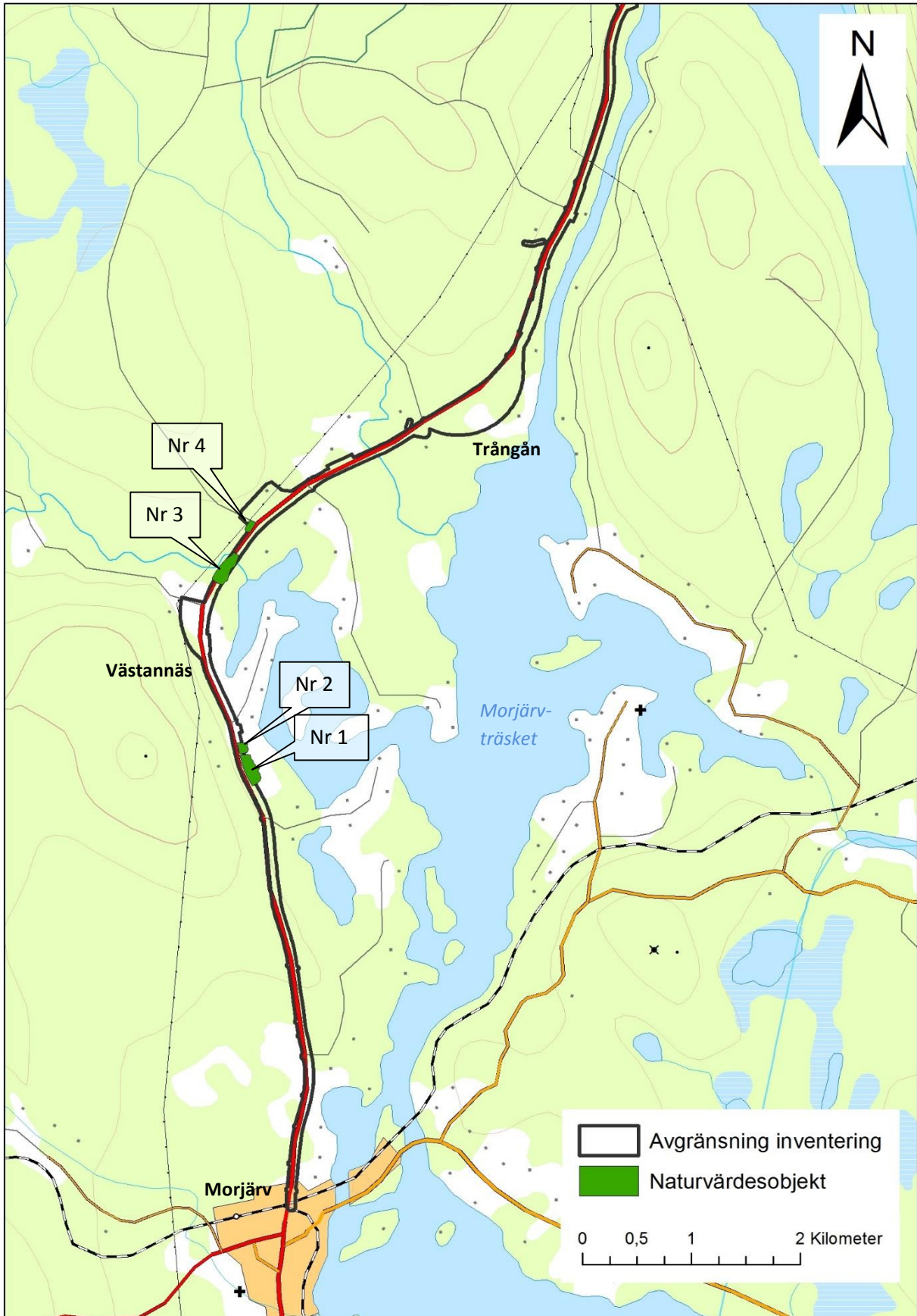

Figur 6. Kartan visar nuvarande områdesskydd och naturvårdsområden i förhållande till inventeringens avgränsning (norra delen).

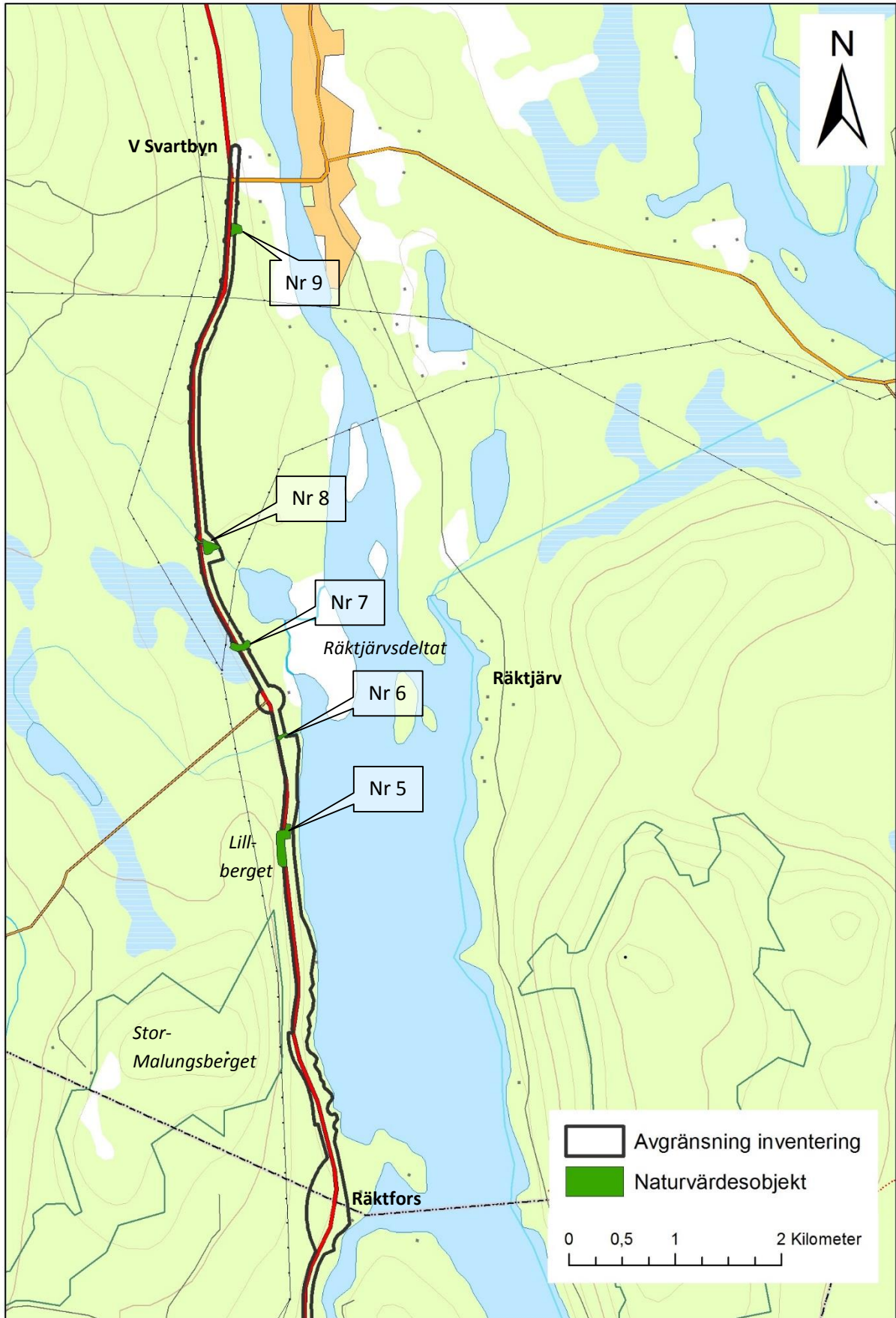
Identifierade naturvärdesobjekt

Under naturvärdesinventeringen har 9 naturvärdesobjekt identifieras. Ett av dessa har högsta naturvärde (klass 1), tre har höga naturvärden (klass 2) och ytterligare fem objekt har påtagliga naturvärde (klass 3). Den naturtyp/vegetationstyp som har flest utpekade naturvärdena i inventeringsområdet är bäckmiljöer med omgivande skog som dels består av örtrik barrskog men i vissa fall av sumpskogsartad skog. Naturvärdena är huvudsakligen lägesbundna, d.v.s. främst kopplade till begränsade markområden med specifika egenskaper såsom hög och jämn luftfuktighet, hög produktionspotential och rörligt markvatten, snarare än till mängden gammal död ved eller att området har en lång obruten träd-/lågakontinuitet.

De flesta utpekade naturvärdesobjekt är små och omfattar 0,5- 1,5 ha i storlek. Fördelningen av objekten är inte jämn längs sträckan utan de ligger aggregerade dels i området kring Västannäs, där fyra objekt är lokaliserade, dels i den norra delen av inventeringsområdet, från Malungsberget och norrut, där fem naturvärdesobjekt finns (figur 7 och 8).

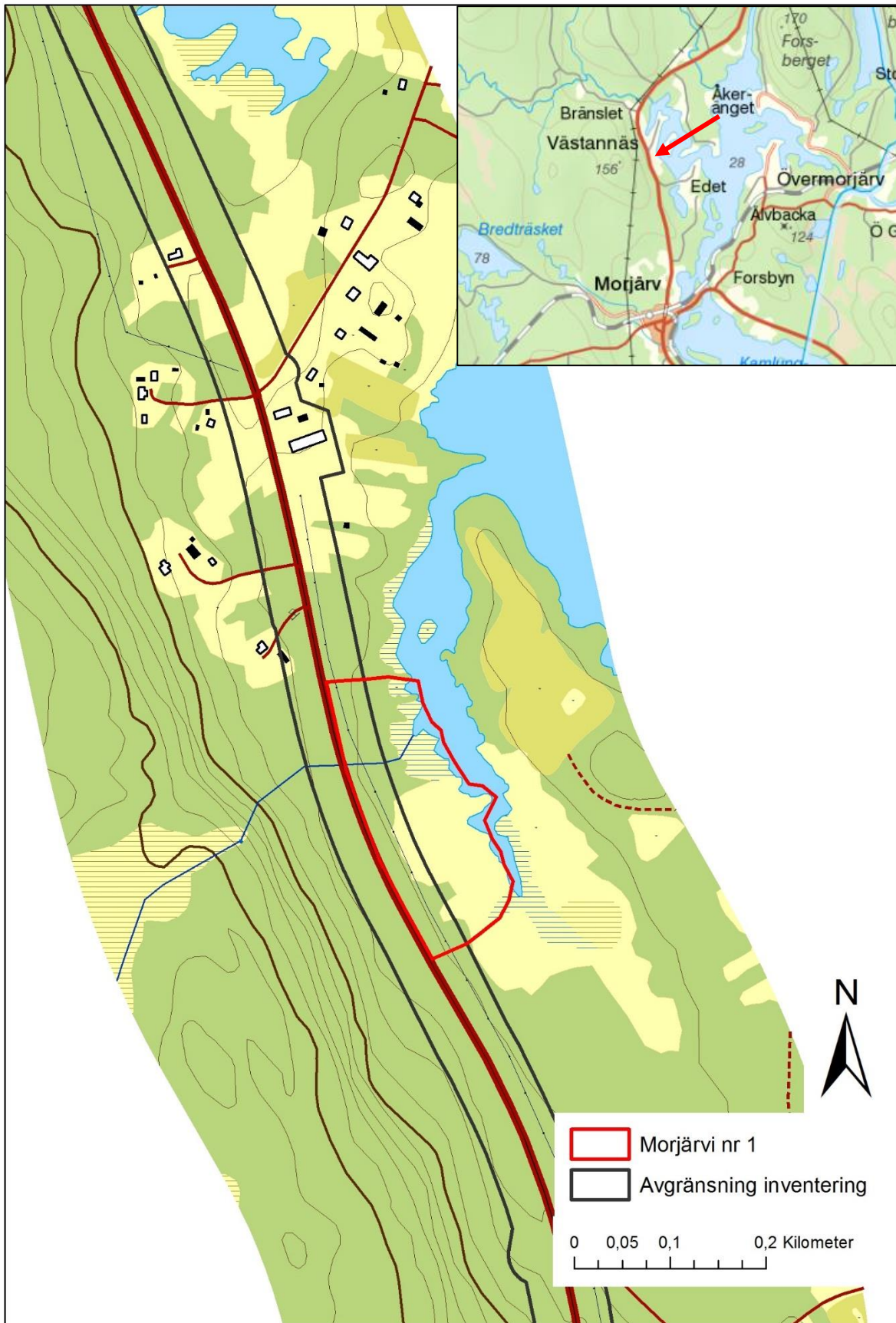

Figur 7. Inom det avgränsade inventeringsområdet är totalt nio naturvärdesobjekt identifierade. Fyra av dessa ligger på sträckans södra del.

Figur 8. På den norra delen av den inventerade sträckan finns fem utpekade naturvärdesobjekt.

Objekt ID	
Morjärv nr 1- Strandbiotop vid vattendrag/Videkärr/mad (3,1 ha)	
Naturvärdesklass	Säkerhet
3, Påtagligt naturvärde	Säker
Naturtyp	Biotop
Myr	Videkärr/mad
Skog och träd	Björkskog
Beskrivning biotopkvalitet	
<p>Objektet ligger i en övergång där flera naturtyper möts; Det grunda vattnet möter mad och maden övergår i videkärr som i sin tur blir fast mark med skog.</p> <p>Objektet är tydligt påverkat av en kraftig fluktuation av vattennivå där området periodvis översvämmas. Maden består huvudsakligen av norrlandsstarr med inslag av kråklöver och älgört. På lite torrare delar står större och mindre grupper av lappvide, grönvide och sälj som mot vägen övergår i en utglesad björkskog. Här växer också mossviol och åkerfräken. Objektet hyser också en hög andel död ved.</p> <p>Objektet utgör endast en del av ett större sammanhängande område med liknande biotop. Biotopen är ett mycket värdefullt habitat för ett stort antal fågelarter. Förutom sävsparv^{VU} som noterades under inventeringen kan man förvänta sig ett flertal rödlistade fågelarter såsom stjärtand^{VU}, ängspiplärka^{NT}, buskskvätta^{NT}, blå kärrhök^{NT}, mindre hackspett^{NT}, gulsparv^{VU} och brushane^{VU}.</p> <p>Biotopen är också goda födosöksområden för både tornseglare^{VU}, backsvala^{NT} och hussvala^{VU}.</p> <p>Delar av naturvärdesobjektet sträcker sig utanför det avgränsade inventeringsområdet.</p>	
Naturvärdsarter	
Sävsparv ^{VU}	
Motivering av naturvärdesbedömning	
Påtagliga värden är knutna till den variabla vatten/mad/videbiotop som objektet består av, i synnerhet som biotop för både rastande, födosökande och häckande fågelarter. Det gäller både simänder, vadare och tättingar.	
Bild	
	

Figur 9. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 1 består av en mosaikartad biotop med strandkog, videokärr och mad.

Objekt ID

Morjärv nr 2- Lövskog med sälg (0,8 ha)

Naturvärdesklass

3, Påtagligt naturvärde

Säkerhet

Säker

Naturtyp

Skog och träd

Biotop

Lövskog/ Hävdad sälgbestand

Natura 2000-habitat

Nej

Beskrivning biotopkvalitet

Objektet utgörs av ett bestånd med örtrik strandnära lövskog som domineras av stora äldre sälgar med inslag av asp. Beståndet är utglesat och fältskiktet består av högvuxna örter såsom midsommarblomster, smörboll, rollarros och älggräs. På en granlåga i objektet noterades granticka^{NT}.

På det avgränsade området ligger även en äldre timrad lada.

Delar av objektet ligger utanför avgränsningsområdet.

Naturvårdsarter

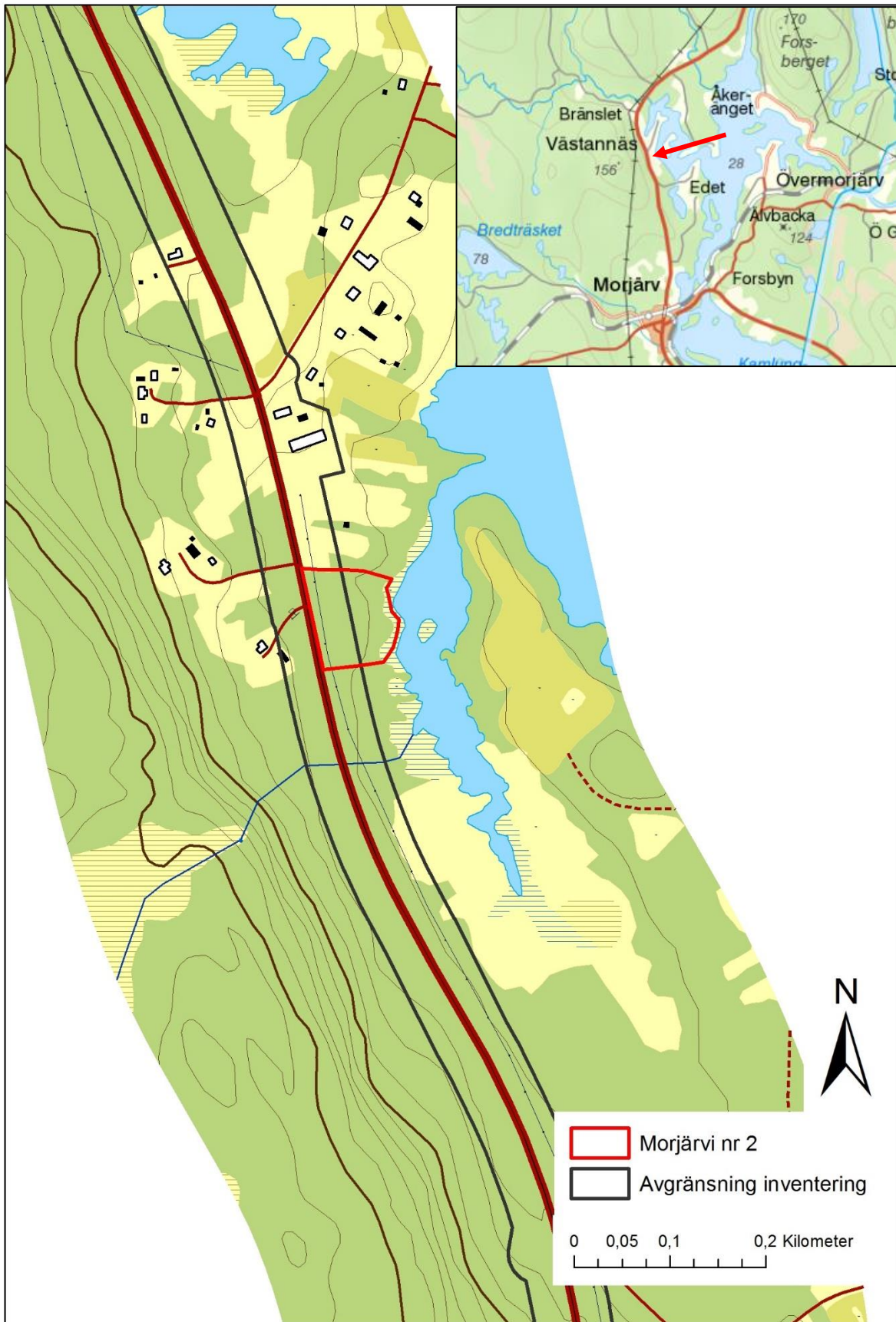
Granticka^{NT}.

Motivering av naturvärdesbedömning

Påtagliga naturvärden ligger i den lövskog som domineras av större sälgar. Naturvärdet är lägesbundet till den specifika miljön som har goda förutsättningar för rödlistade arter där det storvuxna sälgbeståndet utgör ett viktigt substrat för flera olika organismgrupper såsom insekter, lavar och vedlevande svampar.

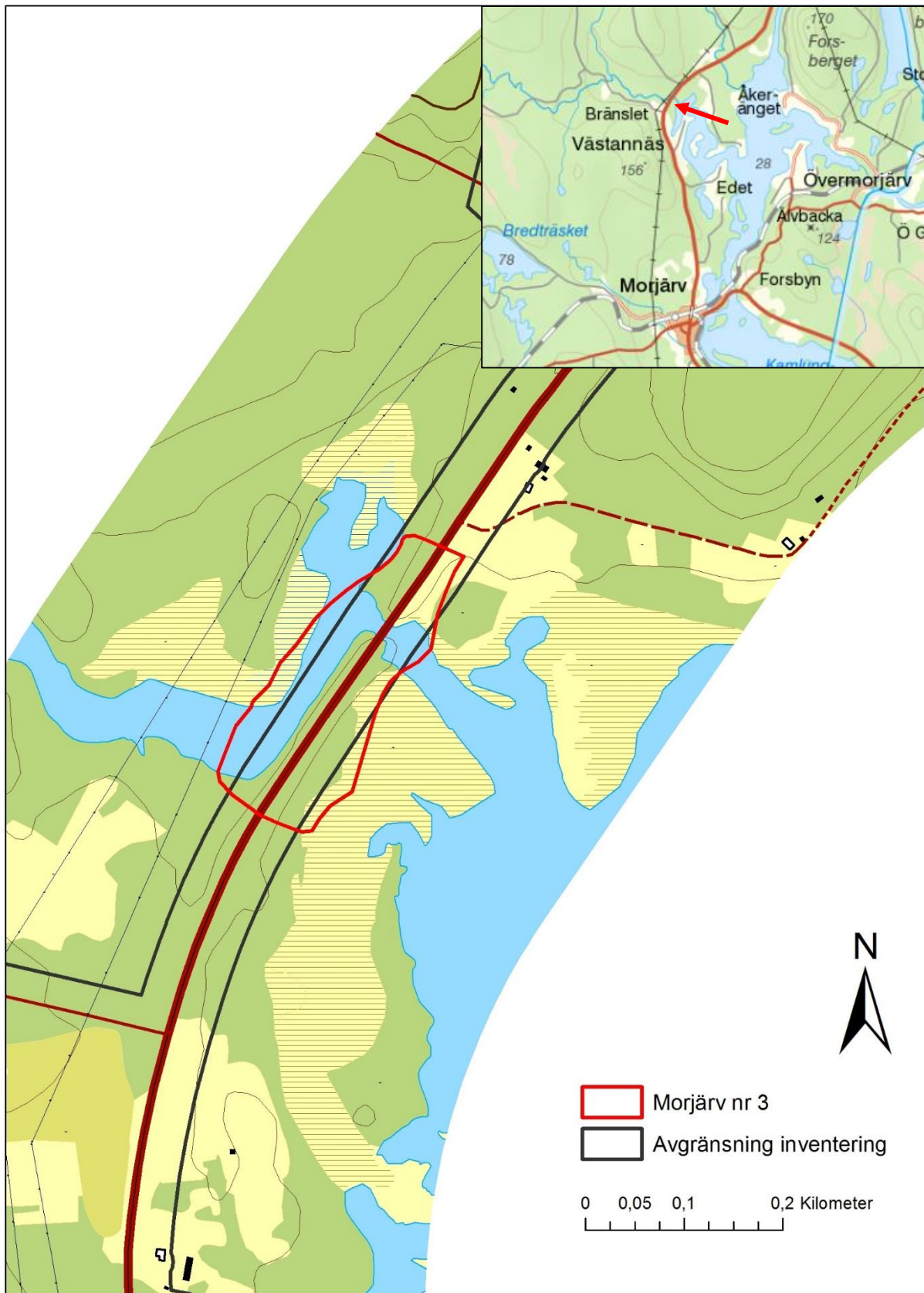
Bild

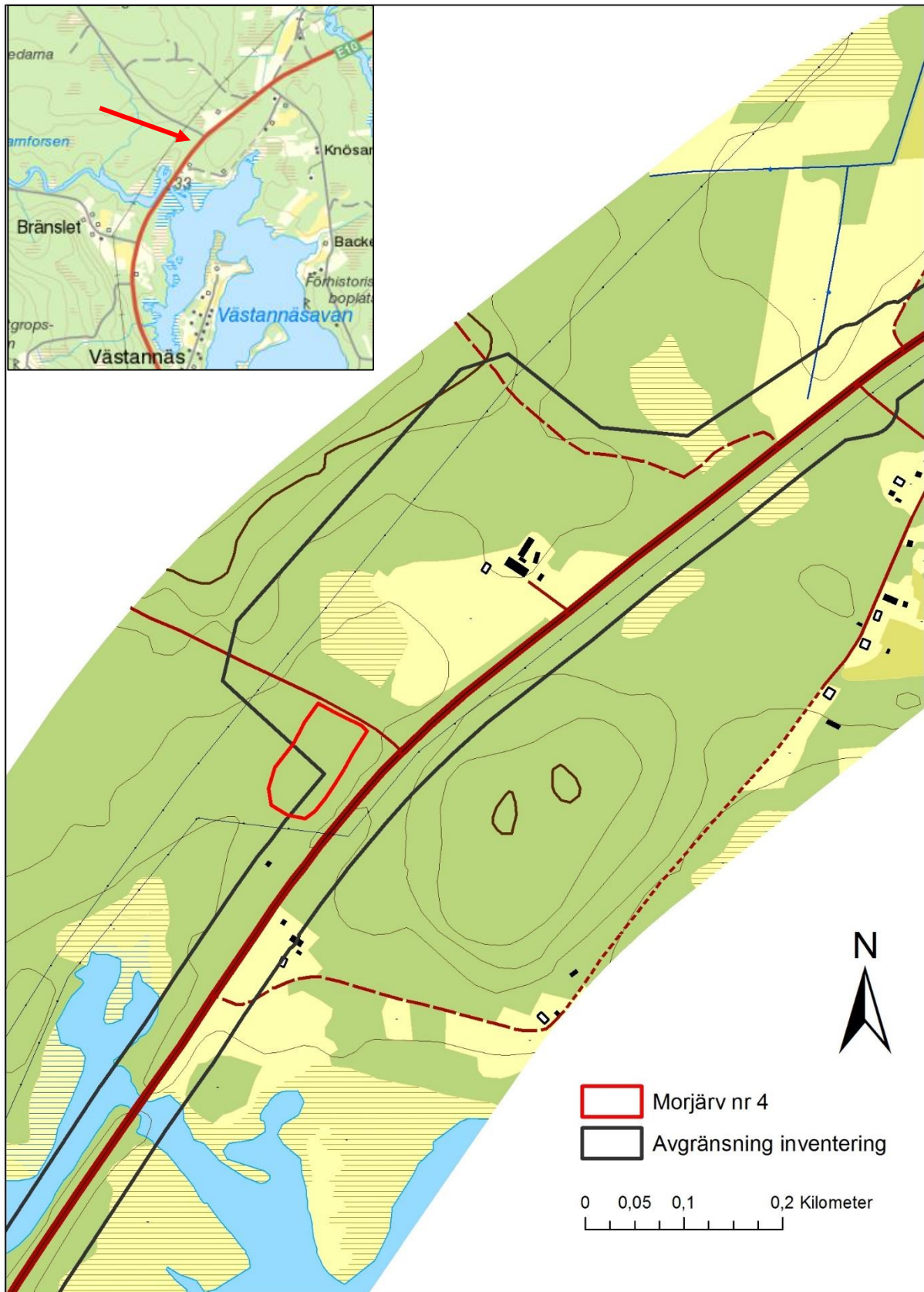
Figur 10. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 2 utgörs av en strandnära, örtrik lövskog som domineras av sälg.

Objekt ID		
Morjärv nr 3- Strandnära blandskog (3,33 ha)		
Naturvärdesklass		Säkerhet
3, Påtagligt naturvärde		Säker
Naturtyp	Biotop	Natura 2000-habitat
Skog och träd	Strandnära	Nej
Vattendrag	blandskog	
Beskrivning biotopkvalitet		
<p>Objektet består av ett avgränsat område kring bäckutloppet där Grundträskån mynnar ut i Västannäsavan. Objektet omfattar en mosaik av biotyper med vatten och mader samt ett blandskogsbestånd med större aspar. I objektet finns även videzoner med lappvide, sälg och grönvide. Området visar tecken på regelbunden översvämning. Flera av de grövre asparna har större uthackade hål som utgör potentiella häckningsplatser för hålhäckande fågelarter. I strandzonen finns spår av bäver i form av vedflisor från tidigare bävergnag. Vägkanten är förhållandevis örtrik med midsommarblomster, renfana och teveronika.</p>		
Naturvårdsarter		
-		
Motivering av naturvärdesbedömning		
<p>Påtagliga naturvärden är knutna till den mosaikartade miljön kring bäckutloppet. Precis som naturvärdesobjekt nr 1 ingår detta objekt i ett större sammanhängande område med liknande biotop som är värdefull för ett stort antal fågelarter. Förutom sävsparv^{VU} som noterades kan man förvänta sig ett flertal rödlistade fågelarter såsom stjärtand^{VU}, ängsbiplärka^{NT}, buskskvätta^{NT}, blå kärrhök^{NT}, mindre hackspett^{NT}, gulsparr^{VU} och brushane^{VU}. Biotopen är också goda födosöksområden för både tornseglare^{VU}, backsvala^{NT} och hussvala^{VU}. Spår av bäver indikerar att den finns i området. Delar av naturvärdesobjektet sträcker sig utanför det avgränsade inventeringsområdet.</p>		
Bild		
		

Figur 11. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 3 utgörs av den strandnära biotop som utgörs av en strandnära blandskog med bland annat grövre aspar.

Objekt ID		
Morjärv nr 4- Gransumpskog/ blandsumpskog (0,6 ha)		
Naturvärdesklass		Säkerhet
3, Påtagligt naturvärde		Säker
Naturtyp	Biotop	Natura 2000-habitat
Skog och träd	Gransumpskog Blandsumpskog	Nej
Beskrivning biotopkvalitet		
<p>Objektet består av en mindre gransumpskog/blandsumpskog som delvis är utglesad. Tillgången på hänglav är god. Tagellav och manlav men även garnlav^{NT} noterades under inventeringen. Det finns en varierande fuktighetsgradient inom objektet som gör att fältskiktet varierar från frisk ristyp till fuktig/våt ristyp. Revlumner^{ART-FR} är vanlig. Under inventeringen sjöng även gransångare i objektet.</p> <p>En mindre del av det avgränsade objektet ligger utanför inventeringsområdet.</p>		
Naturvårdsarter		
<p>Revlumner^{ART-FR} växer spritt i objektets fuktigare partier.</p> <p>Garnlav^{NT}.</p>		
Motivering av naturvärdesbedömning		
<p>Påtagliga naturvärden är knutna till den gransumpskog/ blandsumpskog som utgör objektet. Objektet har god potential att hysa flera rödlistade arter som är knutna till sumpskogsbiotoper med stabil luftfuktighet, inte minst lavar och vedlevande svampar.</p>		
Bild		
		

Figur 12. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 4 utgörs av ett mindre sumpskogsområdet i en svacka väster om väg E 10.

Objekt ID

Morjärv nr 5- Äldre barrskog i hållmark/blocksluttning (3,5 ha)

Naturvärdesklass

2, Högt naturvärde

Säkerhet

Säker

Naturtyp

Skog och träd

Biotop

Äldre barrskog

Natura 2000-habitat

Nej

Beskrivning biotopkvalitet

Objektet består av en äldre gran och tallskog på en blockrik östsluttning i direkt anslutning till hållmark/mindre lodyta. På grund av den blockrika och lutande terrängen som ger ett instabilt fäste för trädrötter finns ett större antal gran- och tallågor spridda i sluttningen ner mot väg E 10. Fältskiktet är friskt med högvuxet blåbärsris och ett örtrikt inslag av bl.a. ekbräken. I den västra dikesrenen växer rikligt med liljekonvalj och orkidéer, framförallt Jungfru Marie nycklar^{ART-FR}, men även den för Norrbotten mer ovanliga nattviol^{ART-FR}. I de delar av objektet som ligger nedanför vägen finns ett bestånd av mycket grova granar och aspar.

Delar av det avgränsade objektet sträcker sig högre upp mot Lillberget än avgränsningen för inventeringen.

Även den artrika välgkanten med bl.a. orkidéer är längre än det avgränsade naturvärdesobjektet.

Naturvärdsarter

Revlummer^{ART-FR} växer spritt i objektets fuktigare partier.

Jungfru Marie nycklar^{ART-FR}, antal blomställningar: minst 1375 ex. fördelade på en sträcka av 900 meter.

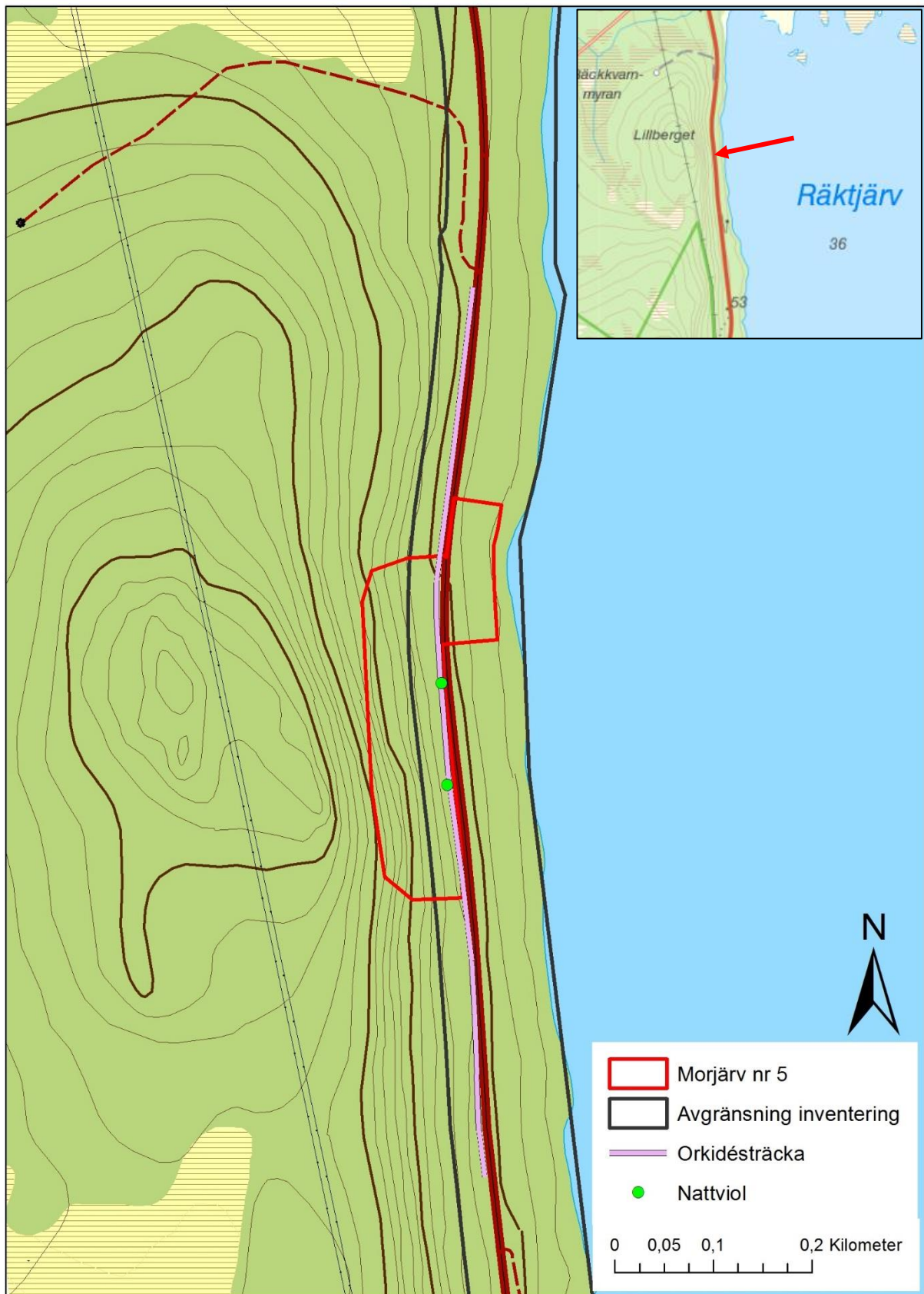
Nattviol^{ART-FR}, antal blomställningar: ca 10 ex. fördelade på två punkter.

Motivering av naturvärdesbedömning

Höga naturvärden är knutna dels till den barrskogbiotop som ligger på Lillbergets östra sluttning med riklig tillgång på död ved som utgör ett viktigt substrat för flera rödlistade vedlevande svampar, dels till det bestånd av gamla, grova granar och aspar som finns mellan vägen och älven. Höga värden är också knutna till den artrika välgkant som den västra dikesrenen utgör.

Bild

Figur 13. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 5 utgörs av en äldre barrskog i blockrik östsluttning. I diket längs väg E 10 växer rikligt med Jungfru Marie nycklar och enstaka nattviol.

Objekt ID

Morjärv nr 6- Bäckmiljö med äldre granskog (0,3 ha)

Naturvärdesklass

2, Högt naturvärde

Säkerhet

Säker

Naturtyp

Skog och träd

Biotop

Granskog

Natura 2000-habitat

Nej

Beskrivning biotopkvalitet

Objektet består av en bäckmiljö med äldre granskog. Fältskiktet är örtrikt med bl.a. strutbräken, stenbär, ekorrbar, ängsfräken och kabbeleka. Tillgången på både död ved och hänglavar är god. I Artportalen finns ullticka^{NT} noterad i objektet.

Naturvärdesobjektet samt ett kringliggande randområde runt objektet är utpekad som ”naturvärde” av Skogsstyrelsen.

Naturvårdsarter

Revlummer^{ART-FR} växer spritt i objektets fuktigare partier.

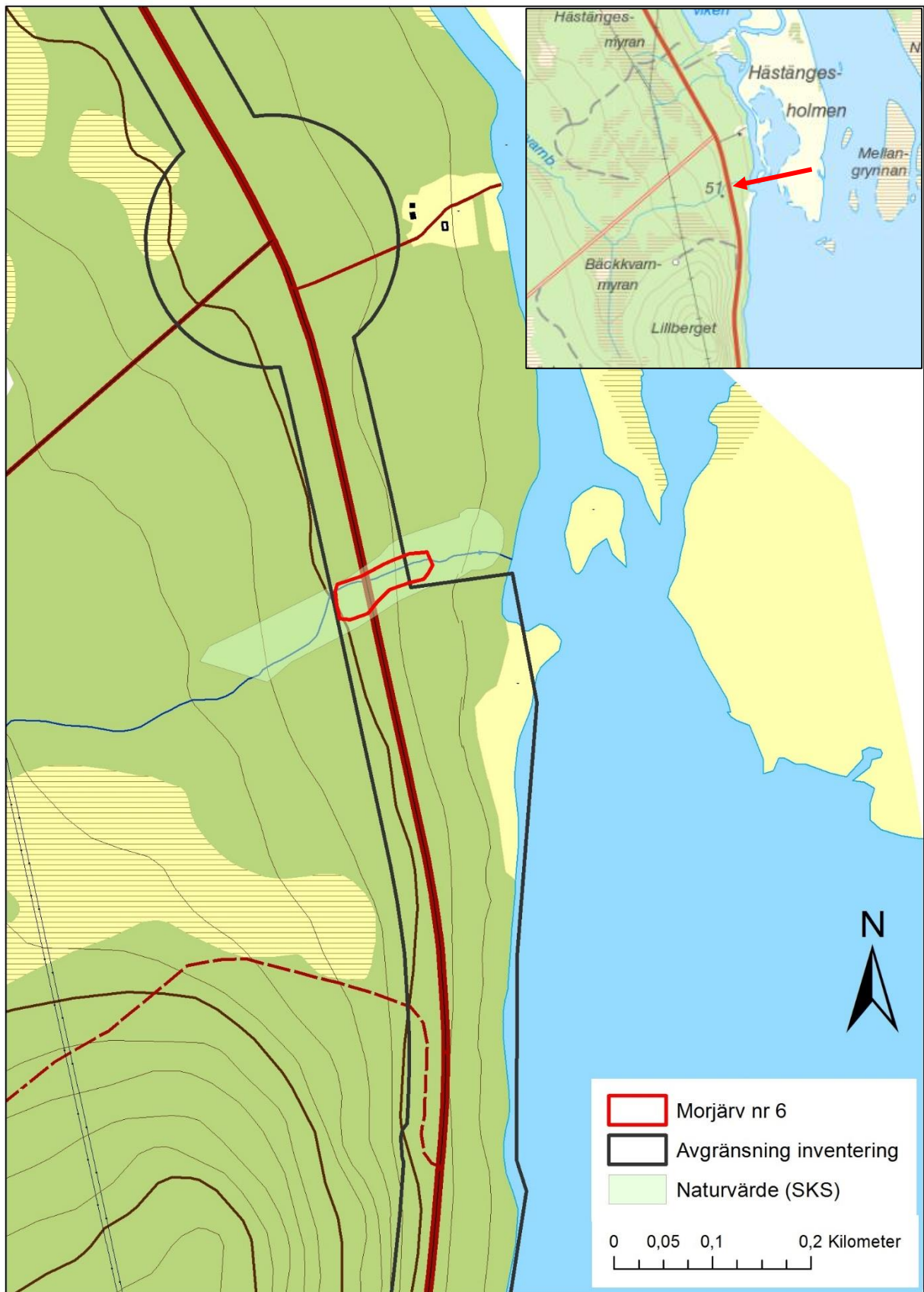
Tidigare är ullticka^{NT} påträffad i objektet. Dock ej återfunnen vid inventeringen.

Motivering av naturvärdesbedömning

Höga lägesbundna naturvärden är knutna till den örtrika barrskogsbiotop som ligger längs bäcken med riklig tillgång på död ved vilket utgör ett viktigt substrat för flera rödlistade vedlevande svampar.

Bild

Figur 14. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 6 utgörs av en örtrik bäckmiljö med äldre barrskog.

Objekt ID

Morjärv nr 7- Bäckmiljö med gransumpskog (1,3 ha)

Naturvärdesklass

1, Högsta naturvärde

Säkerhet

Säker

Naturtyp

Skog och träd

Biotop

Gransumpskog

Natura 2000-habitat

Nej

Beskrivning biotopkvalitet

Objektet består av en bäckmiljö som omges av en örtrik gransumpskog med flera äldre grova granar och ett visst inslag av björk. I objektet växer även mycket grova aspar. Sumpskogen uppvisar stor orördhet och hyser rikligt med död ved. Garnlav^{NT} och näverlav växer på granarna och även gammelgransskål^{NT} noteras på en punkt. På två lågor i objektet växer ullticka^{NT}. Ett örtrikt fältskikt domineras av midsommarblomster, ekorrbär och ekbräken med inslag av stembär, ormbär, strutbräken och mossviol.

Naturvärdesobjektet utgör en del av ett något större område som både är skyddat som biotopskyddsområde och utpekad som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Naturvårdsarter

Revlummer^{ART-FR} växer spritt i objektets fuktigare partier.

Gammelgransskål^{NT}.

Ullticka^{NT}.

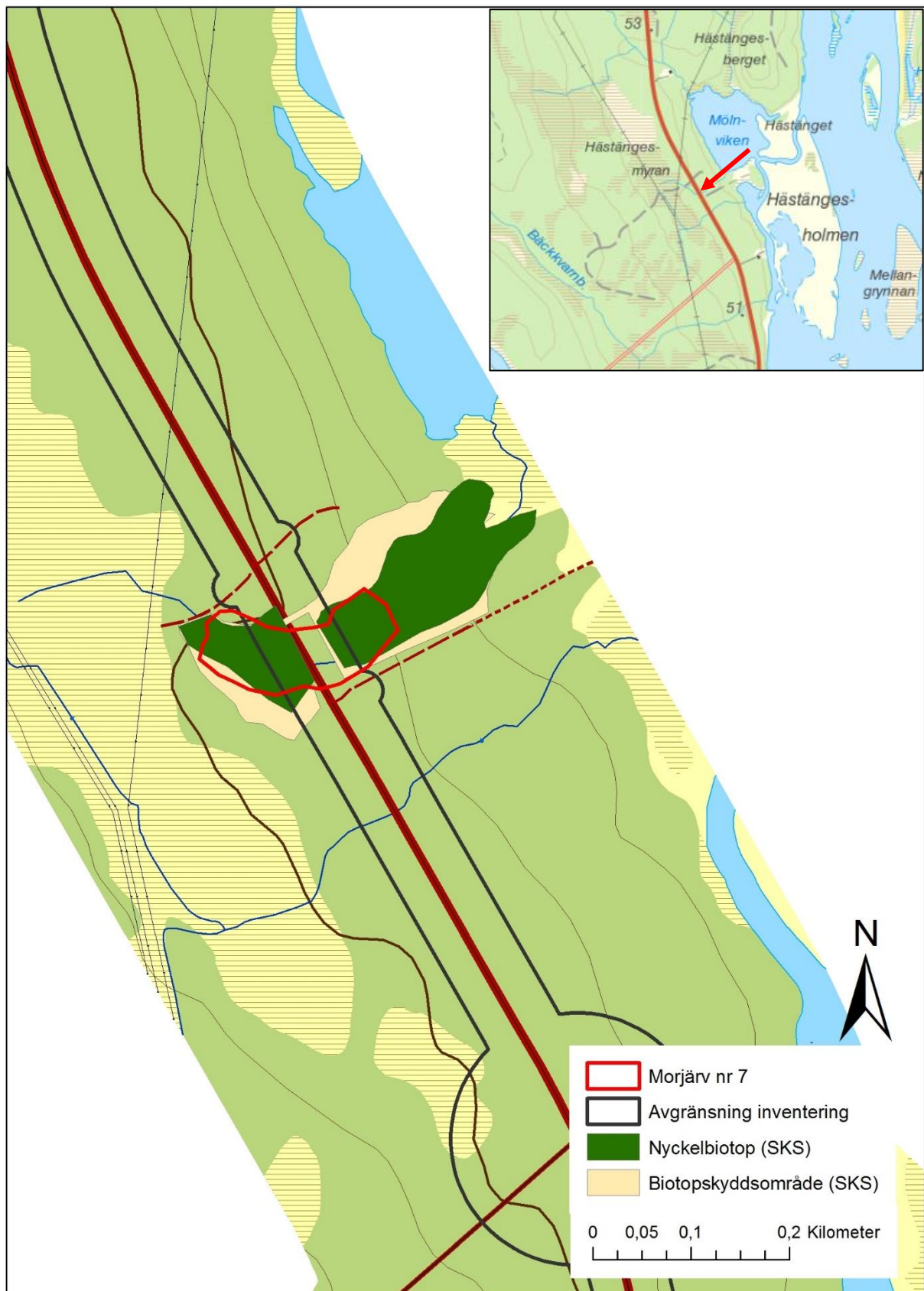
Garnlav^{NT}.

Motivering av naturvärdesbedömning

Mycket höga naturvärden är knutna till den gransumpskog med riklig tillgång på död ved som utgör ett viktigt substrat för flera rödlistade vedlevande svampar. Bäckmiljön har höga lägesbundna naturvärden med jämn och hög luftfuktighet och hög produktivitet. Både ullticka och gammelgransskål är goda indikatorarter för höga naturvärden i opåverkade eller måttligt påverkade gamla granskogar.

Bild

Figur 15. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 7 utgörs av ett biotopskyddat område med gransumpskog med mycket höga naturvärden.

Objekt ID

Morjärv nr 8- Bäckmiljö med omgivande granskog/sumpskog (1,5 ha)

Naturvärdesklass

2, Högt naturvärde

Säkerhet

Säker

Naturtyp

Skog och träd

Biotop

Barrskog
Gransumpskog

Natura 2000-habitat

Nej

Beskrivning biotopkvalitet

Objektet består av en bäckmiljö med omgivande granskog som nedströms väg E10 övergår i gransumpskog. Skogen är delvis utglesad och har ett inslag av al/björk/sälg. Gammelgransskål^{NT} och garnlav^{NT} noterades i den del som ligger väster om väg E 10. Objektet hyser måttligt med död ved. Fältskiktet är örtrikt med arter som strutbräken, skogsfräken, högvuxet gräs, ekbräken, ögonpyrola och mossviol. Ett mindre bestånd av lappranunkel^{ART-FR} växer i objektet på en yta av ca 55 m². Även korallrot^{ART-FR} (1 ex) noterades i samma område som ligger öster om vägen.

Naturvärdsarter

Gammelgransskål^{NT}

Garnlav^{NT}

Lappranunkel^{ART-FR}

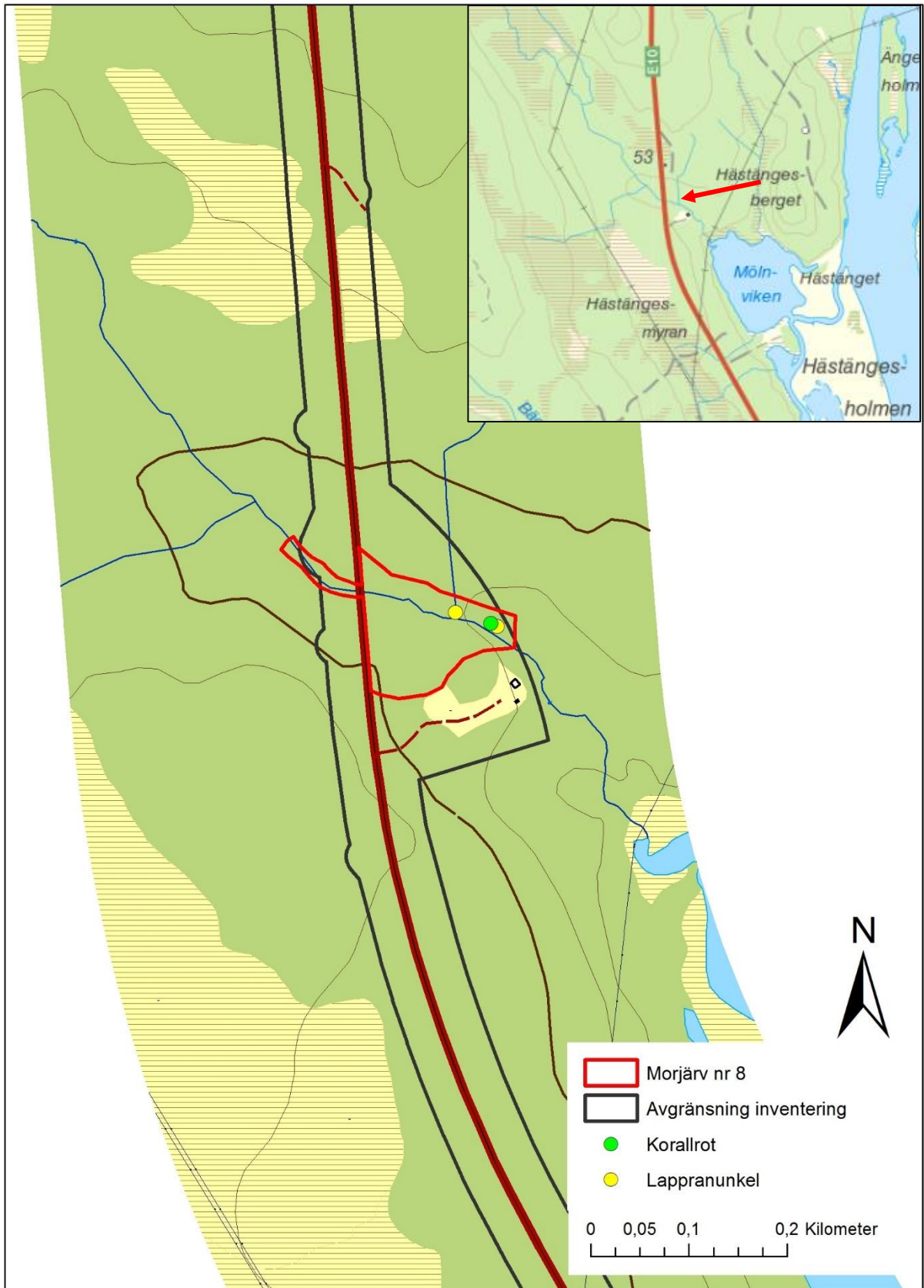
Korallrot^{ART-FR}

Motivering av naturvärdesbedömning

Höga naturvärden är knutna till den granskogsdominerade miljö som finns längs bäcken. Naturvärdena är huvudsakligen lägesbundna till den aktuella bäckmiljön. Objektet hyser hög potential som biotop för ett stort antal rödlistade arter som är kopplade till den aktuella miljötypen med hög och stabil luftfuktighet. Gammelgransskål är en god indikatorart på opåverkade eller måttligt påverkade granskogsmiljöer med höga naturvärden.

Bild

Figur 16. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 8 utgörs av en bäckmiljö med omgivande barrskog som huvudsakligen består av gransumpskog. I objektet finns höga lägesbundna naturvärden i form av goda biotopförsättningar för ett flertal rödlistade arter.

Objekt ID

Morjärv nr 9- Bäckmiljö med barrskog (1,0 ha)

Naturvärdesklass

3, Påtagligt naturvärde

Säkerhet

Säker

Naturtyp

Skog och träd

Biotop

Barrskog

Natura 2000-habitat

Nej

Beskrivning biotopkvalitet

Objektet består av en bäckmiljö med omgivande barrskog (tall 60 %, gran 30 %, björk/al/sälg 10 %). Bäckens nedskuren i en svacka som har ett friskt, frodigt fältskikt med bl.a. högvuxet blåbärsris, ekbräken, ekorrbar, skogsfräken och mossviol. Det finns en måttlig till god tillgång på död ved, både stående och liggande. Mängden hänglavar är måttlig till god och domineras av tagellav och skägglav men även garnlav^{NT} finns. På grenarna växer rikligt med näverlav. Skogen är delvis flerskiktad.

Spårtecken av spillkråka finns i objektet och miljön indikerar även att biotopen är attraktiv även för andra hackspettsarter.

Ett naturvärde som är utpekad av Skogsstyrelsen ansluter till och delvis överlappar det aktuella naturvärdesobjektet vilket ökar värdet genom att det finns en konnektivitet med en uppenbar spridningspotential för skyddade arter. Naturvärdesobjektet ligger delvis utanför det avgränsade inventeringsområdet.

Naturvärdsarter

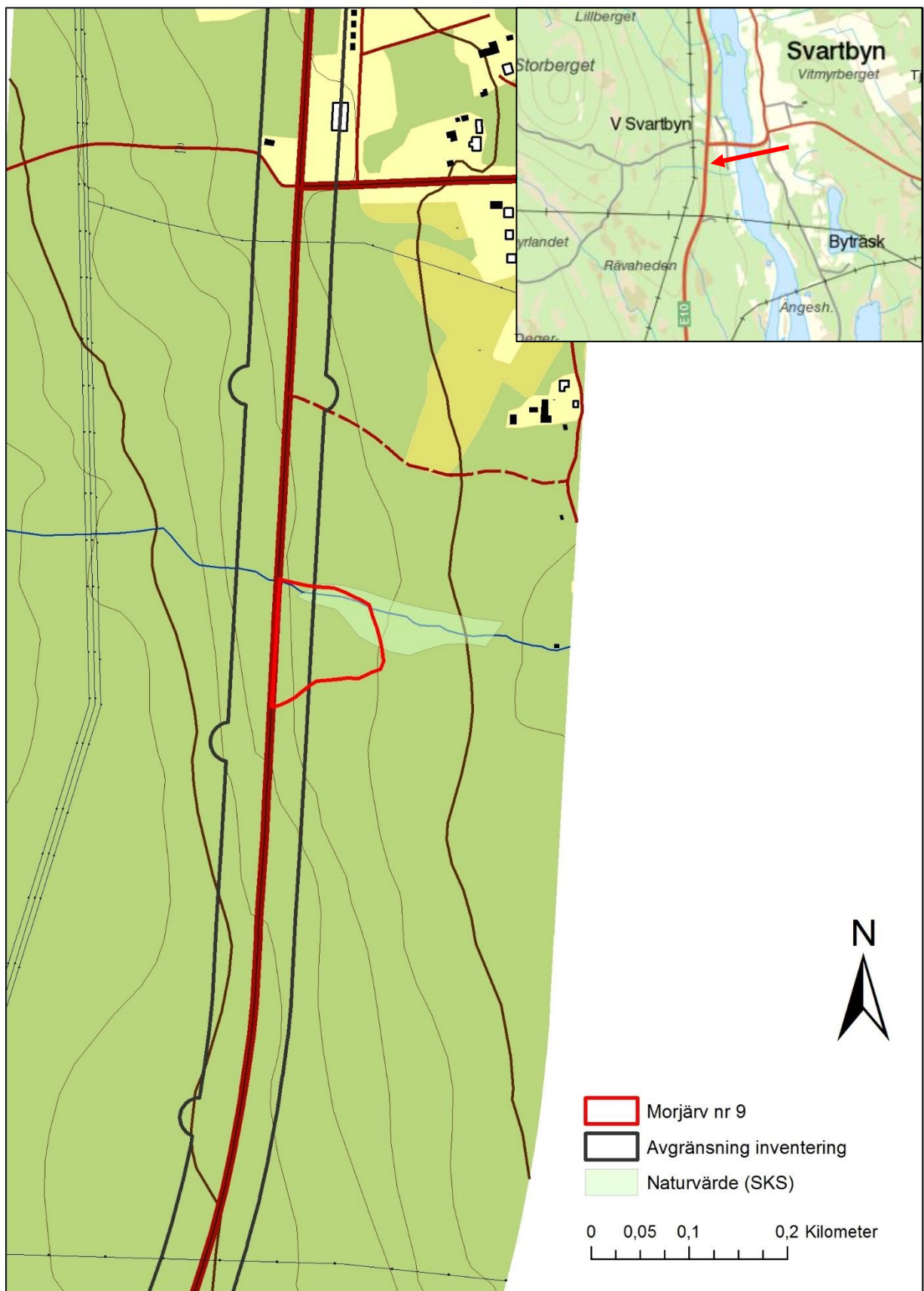
Garnlav^{NT}

Motivering av naturvärdesbedömning

Påtagliga naturvärden är knutna till den bäckmiljö med omgivande skog som utgör objektet. Naturvärdena är till största del lägesbundna och objektet hyser goda förutsättningar för rödlistade arter, huvudsakligen lavar och vedlevande svampar som kräver hög och stabil luftfuktighet. Konnektiviteten till närliggande naturvärde styrker värdet ytterligare.

Bild

Figur 17. Naturvärdesobjekt Morjärv nr 5 utgörs av en äldre barrskog i blockrik östsluttning. I diket längs väg E 10 växer rikligt med Jungfru Marie nycklar och enstaka nattviol.

Fridlysta och rödlistade arter

Under inventeringen har arter som är fridlysta enligt artskyddsförordningens 4-9 § (SFS 2007:845) samt rödlistade arter utifrån den Svenska rödlistan 2015 (ArtDatabanken 2015) eftersökts. Dessa redovisas nedan i tabellform med koordinat för exakt lokalisering. Koordinaterna är redovisade i positionsformatet SWEREF 99TM. Ett fördjupat eftersök har skett efter fridlysta kärlväxter i enlighet med uppdragets omfattning.

Revlummer, plattlummer, lappranunkel, korallrot, Jungfru Marie nycklar och nattviol är de fridlysta arterna som noterades i inventeringsområdet. Revlummer är allmänt spridd i fuktigare miljöer på större delen av sträckan, även utanför naturvärdesobjekten. Plattlummer påträffas i torrare miljöer (tallhedar, vägdiken) i spridda kolonier. Eftersom lummerarterna är så allmänna och spridningen så omfattande har det inte varit motiverat att koordinatsätta observationer. Vad gäller Jungfru Marie nycklar växer även de i sådant antal på en sträcka av 900 meter, totalt 1375 noterade blomställningar så en positionsangivelse för varje enskild blomställning inte har ett praktiskt värde att dokumentera. Här har start- respektive stoppkoordinat redovisats.

Gammelgransskål, granticka, garnlav och ullticka är de rödlistade arter som återfunnits i naturvärdesobjekten. Både ullticka och gammelgransskål är goda indikatorarter för höga naturvärden i opåverkade eller måttligt påverkade gamla granskogar. På flertalet objekt har avgränsningen gjorts så att de sträcker sig utanför själva inventeringskorridoren och både gammelgransskål och ullticka är arter som är noterade i naturvärdesobjekten, men utanför inventeringsområdet. Detta framgår av tabell 1. Garnlav växer på ett flertal granar i inventeringsområdet. Dessa har ej koordinatsatts under inventeringen utan endast noterats som förekomst och redovisats för respektive naturvärdesobjekt i rapporten.

Figur 18. Jungfru Marie nycklar är en av Sveriges mest allmänna orkidéer och finns i hela landet. Den tillhör arten fläcknycklar som är det samlade artnamnet för två underarter, Jungfru Marie nycklar och skogsnycklar som även kan blida svårbestämda och kryptiska övergångsformer. Samtliga Sveriges orkidéer är fridlysta.

Tabell 1. Sammanställning av fridlysta och rödlistade arter som påträffats under inventeringen samt frekvens och koordinat för förekomst.

Art	NV-Objekt/ Kommentar	Rödlistad	Fridlyst	Antal	N	E
Revlummer		-	§ 9		Allmänt spridd	
Plattlummer		-	§ 9		Allmänt spridd	
Korallrot	Morjärv nr 8.	-	§ 8	1 ex	7367158	0850199
Korallrot	Utanför NVO, dock inom inventeringsområdet. Vid Trångån.	-	§ 8	1 ex	7356852	0849821
Lappranunkel	Morjärv nr 8.		§ 7	ca 2*2 m	7367155	0850205
Lappranunkel	Morjärv nr 8.		§ 7	ca 10*5 m	7367169	0850163
Nattviol	Morjärv nr 5.		§ 8	7 ex	7364255	0850842
Nattviol	Morjärv nr 5.		§ 8	3 ex	7364358	0850836
Jungfru Marie nycklar	Morjärv nr 5, samt delar utanför NV-objektet. Koordinaterna redovisar start och avslut på sträckan.		§ 8	1375 ex 900 meter	7364759 7363857	0850868 0850880
Ullticka	Morjärv nr 7, dock utanför inventeringsområdet.	NT		1 ex	7366271	0850482
Gammelgransskål	Morjärv nr 7, dock utanför inventeringsområdet.	NT		1 ex	7366204	0850366
Gammelgransskål	Morjärv nr 8.	NT		1 ex	7367279	0849960
Granticka	Morjärv nr 2.	NT		1 ex	7353523	0847708
Garnlav		NT			Gles förekomst i flera NV-objekt. Ej koordinatsatt.	

Källor och referenser

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Bjelke, U., Hallingbäck, T. & Henriksson, L. 2010. *Rödlistade arter i källor*. ArtDatabanken, SLU. (4 sidor).

Naturvårdsverket, 2012. *Biotopskyddsområden, Vägledning om tillämpning av 7 kapitlet 11 § miljöbalken*. Handbok 2012:1, utgåva 1. December 2012.

Naturvårdsverket, 2009: *Handbok för artskyddsförordningen*. Handbok 2009:2

Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002: *Handbok för inventering av nyckelbiotoper*. – Skogsstyrelsen, Jönköping.

Nitare, J. (ed.) 2010: *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog*. Flora över kryptogamer. – 4:e rev uppl. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Påhlsson, L. 1998: *Vegetationstyper i Norden*. – TemaNord 1998.510.

SFS 2007:845. Svensk författningssamling. *Artskyddsförordningen*.

SIS-SS 199000:2014. *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)- Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. Swedish Standards Institute, Stockholm.

SIS-TR 199001:2014. Teknisk rapport. *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)- Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. Swedish Standards Institute, Stockholm.

Kunskapsunderlag

Sveriges Geologiska Undersökning:

GeoLagret- <https://www.geodata.se/GeodataExplorerer/index.jsp?loc=sv>

Skogsstyrelsen:

Skogsdataportalen- <http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>

Naturvårdsverket:

Miljödataportalen- <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Artportalen- <http://www.artportalen.se/>

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

LST WebbGIS- <http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Norrbotten/Planeringsunderlag/>

SLU Riksskogstaxeringen:

kNN-data- <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/riksskogstaxeringen/tjanster-och-produkter/interaktiva-tjanster/slu-skogskarta/>

TRAFIKVERKET

Trafikverket, 972 42 Luleå. Besöksadress: Sundsbacken 4
Telefon: 0771-921 921
www.trafikverket.se